

Биркун Людмила – професор кафедри методики викладання української та іноземних мов і літератур Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка, кандидат філологічних наук, професор, e-mail: lbyrkun@ukr.net

Byrkun Liudmyla – professor of department methods of the Ukrainian and foreign languages and literatures teaching of Institute of Philology of Taras Shevchenko National University of Kyiv, candidate of philological sciences, professor, e-mail: lbyrkun@ukr.net

Кузло Наталія – асистент кафедри іноземних мов Національного університету водного господарства та природокористування, e-mail: n.m.kuzlo@nuwm.edu.ua

Kuzlo Nataliia – junior lecturer of foreign languages department of National University of Water Management and Environmental Engineering, e-mail: n.m.kuzlo@nuwm.edu.ua

Цитуйте цю статтю як:

Биркун Л., Кузло Н. Принципи створення навчального посібника «English for Civil Engineering Students». *Педагогічний дискурс*. 2017. Вип. 23. С. 9–13.

Cite this article as:

Byrkun L., Kuzlo N. Principles of the Textbook Elaboration «English for Civil Engineering Students». *Pedagogical Discourse*. 2017. Issue 23. pp. 9–13.

УДК 371.315.6/373.31-029:(045)

КАТЕРИНА БІНИЦЬКА,
кандидат педагогічних наук, доцент
(Україна, Хмельницький, Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія)
KATERYNA BINYTSKA,
candidate of pedagogical sciences, associate professor
(Ukraine, Khmelnytskyi, Khmelnytskyi Humanitarian-Pedagogical Academy)
orcid.org/0000-0002-2111-5275

Розвиток інтегрованого навчання в початковій освіті Республіці Польща

Development of Integrated Teaching in Primary Education in the Republic of Poland

Стаття присвячена висвітленню проблеми розвитку інтегрованого навчання в початковій освіті Республіці Польща. Вивчено погляди польських педагогів з питання інтегрованого навчання в початковій освіті. У статті простежено розвиток початкової освіти Республіки Польща у період 1945-1999 рр. Проаналізовано польські нормативно-правові документи, які регламентували та регулювали діяльність початкових шкіл в країні.

Зазначено, що 1960 рр. інтеграція навчання в початковій освіті (в I–IV класах) могла бути різного ступеня. Акцентовано, що у 70-их рр. ХХ ст. предметна система та інтегроване навчання в польській початковій освіті функціонували паралельно. Висвітлено, що з 1980 р., у зв'язку з економічною кризою в країні було оголошено про відмову від структурної реформи школи. На початку 90-их рр. ХХ ст. в країні спостерігаються процеси демократизації, які відбувались у початковій ланці освіти. З 1999 р. в країні розпочалась освітня реформа, яка передбачала впровадження шестирічної початкової школи, яка включає два етапи навчання. Перший етап: I–III класи – інтегрована початкова освіта.

Узагальнено, що вивчення польського досвіду впровадження інтегрованого навчання в початковій освіті сприятиме розумінню сутності цієї інновації у вітчизняній початковій школі.

Ключові слова: *початкова освіта, розвиток, інтегроване навчання, Республіка Польща.*

The article deals with the problem of the development of integrated teaching in primary education in the Republic of Poland. The views of Polish teachers on the question of integrated teaching in primary education have been studied. The article examines the development of primary education of the Republic of Poland in the period of 1945-1999. The Polish legal documents regulating and controlling the activity of primary schools in the country have been analyzed. It is mentioned that in the 1960-s integration of teaching in primary education (in grades I to IV) could be of various degrees. It is accentuated that in the 70-s of the twentieth century the subject system and integrated teaching in Polish primary education functioned in parallel. It is reported that in 1980, in connection with the economic crisis in the country, the abandonment of the structural reform of school was announced. At the beginning of 90-s of the twentieth

century the processes of democratization, which took place in the primary level of education were observed in the country. Since 1999, the country has begun educational reform, which envisaged the introduction of a six-year primary school that includes two stages of training. The first stage: I-III classes – integrated primary education.

Modern integrated teaching in the I-III classes is a smooth transition from pre-school education to primary education in the school's educational system. The benefits of the integrated teaching in primary education have been defined. The views of Polish scholars have been indicated that the system of classroom education under the modern conditions is obsolete and significantly impedes the development of autonomy and activity of pupils and was adapted mainly to the talents of gifted pupils. Such a system of teaching gives all children the same requirements, regardless of their individual peculiarities of development, imposes the same pace of work, not taking into account the different levels of abilities development, interests and needs of pupils. The classroom system is worked out to provide pupils with encyclopaedic knowledge and rarely provides the opportunity to use the gained knowledge in life situations.

It is generalized that the study of Polish experience in implementing integrated teaching in primary education will help to understand the essence of this innovation in the domestic primary school.

Key words: primary education, development, integrated teaching, Republic of Poland.

Постановка проблеми у загальному вигляді... Реформу національної системи освіти продиктовано «духом часу», в якому функціонує освіта. ХХІ ст. – ера інформаційного суспільства, яка надає людині велику кількість інформації та миттєвий доступ до неї, у цій ситуації неможливо вивчити усі знання [3].

Поступальний розвиток українського суспільства пов'язаний з якістю освіти, зокрема початкової ланки шкільної освіти. Початкова освіта – це плавний перехід від дошкільної освіти до шкільної системи освіти і вона повинна стати інтегрованою. Сучасна педагогічна теорія проголошує інтеграцію знань в початковій освіті шляхом поєднання змісту освіти. Тому аналіз наукових досліджень у галузі початкової освіти має важливе значення для реалізації освітніх прагнень розвитку суспільства у майбутньому. В умовах кардинальної модернізації освітньої сфери України, важливим завданням є вдосконалення змісту шкільної освіти, орієнтованого на якість здобуття знань. Ідея інтегрованого навчання у початковій освіті, обґрунтовано у концепції «Нова українська школа», Концептуальних засадах реформування середньої школи, та законодавчо закріплено Законом України «Про освіту» та Новим державним стандартом початкової загальної освіти (2017). Зважаючи на це, на нашу думку, велике значення матиме вивчення досвіду впровадження та практики застосування інтегрованого навчання у початковій освіті в європейських країнах. М. Скотна зазначає, що Польща має багаторічний позитивний досвід у впровадженні освітніх реформ, а тому позитивні елементи польського досвіду можна враховувати в процесі моделювання та здійснення інтегрованого навчання у вітчизняній початковій освіті [1, с. 452-453].

Аналіз досліджень і публікацій... Проблему інтегрованого навчання в початковій освіті вивчали польські педагоги, які розробили концепції інтегрованого навчання та викладання так званої «нової освіти». Зокрема, вчені А. Богай, Я. Валчина, Т. Левовицький, С. Маєвський, Й. Зрборовський, М. Фальські, М. Яковіцька та ін., які досліджували нові способи інтегрованого викладання і виховання, рухалися вперед до інтелектуальної та соціальної активізації своїх учнів, а також мали мету наблизити школу до життя [14].

Формулювання цілей статті... Мета дослідження – аналіз розвитку системи початкової освіти в Республіці Польща в контексті впровадження ідей інтегрованого навчання.

Виклад основного матеріалу... Зазначимо, що розвиток ідей інтегрованого навчання в початковій школі для польської науково-педагогічної громадськості не є новою. Розглянемо розвиток початкової освіти Республіки Польща в контексті впровадження інтегрованого навчання.

Для нашого дослідження доцільно навести періодизацію розвитку освіти Польщі зроблену Т. Хейніцькою-Безвінською. Науковець виділяє чотири історичні періоди в розвитку системи освіти (1944-1989 рр.): перший період охоплює 1944-1952 рр. і стосується змін соціально-економічного устрою країни перетворення Республіки Польща (II Rzeczypospolitej) на Польську Народну Республіку (PRL), який закінчується прийняттям Закону про освіту; другий період охоплює 1952-1961 рр. – відбуваються зміни у процесі навчання та вдосконалення системи освіти в Польській Народній Республіці. Це час між прийняттям Сеймом конституції та прийняттям Закону «Про розвиток системи освіти» в 1961 р.; третій період охоплює 1962-1973 рр. в цей час відбувається відносна стабілізація системи освіти; четвертий період охоплює 1970-1980 рр., це час «дрейфування» у системі освіти [5, с. 44–139].

Період 1945-1948 рр., визнано істориками польської освіти як етап першої освітньої реформи, коли були реалізовані завдання з реорганізації системи освіти відповідно положень Лодзького З'їзду (Zjazdu Łódzkiego) 18.06.1945 р., де було проголошено мету відходу від «ідеологічного навчання» до

системи надання якісної загальної освіти [11]. Офіційно влада проголосила про повернення до польських традицій в освіті та вихованні, але на практиці через численні накази та інструкції відбулись зміни у системі шкільної освіти. Влада використовувала як основу реформи «jędrzejewiczowskie» побудову нової моделі єдиної школи [10, с. 36–37.]. З 1948/1949 навчального року загальноосвітня школа почала функціонувати як 11-ти річна. Початкова та середня школа були об'єднані у 7-ми річну школу [8, с. 97].

А. Богай зауважує, що ця реформа по суті базувалась на радянській концепції шкільної освіти (8 років основної школи (szkoły podstawowej), в тому числі 4 роки – початкова освіта плюс 4 роки гімназії чи ліцею), навчальні плани також були адаптовані до радянських навчальних планів [2, с.33].

Ця модель шкільної освіти була заснована на ідеології марксизму-ленінізму, яка була не притаманною польським освітнім традиціям і польській школі загалом. Вона, на думку польських науковців, була помилковою з дидактичної точки зору, перевантаженою інформацією та важко реалізувалась.

Ці явища першої половини 50-их рр. ХХ ст., відбувались поряд із процесами введення в навчально-виховний процес предметів з теорії класової боротьби, соціалістичних ідей, колективізації села, боротьби з Римо-католицькою церквою, ліквідацією приватної форми власності у освіті та ін. [7, с.105].

Зазначимо, що на Освітньому з'їзді 1957 р. активно обговорювали дві концепції змін в організаційній структурі школи [20, с. 93]. Більшість членів комісії, яку очолив М. Фальські підтримували ідею впровадження десятирічної обов'язкової загальної школи. Другою концепцією було впровадження восьмирічної основної школи [20, с. 93].

Нова шкільна система у Польській Народній Республіці була сформована відповідно до Закону «Про розвиток системи освіти», прийнятий Сеймом 15 липня 1961 р [21, с. 40.]. Так, у цьому Законі було запроваджено положення Освітнього З'їзду 1957 р. Школа стала світською установою, головною метою якої було підготовка активних та зацікавлених будівельників соціалізму у Польщі. Підпорядкувавши всю шкільну систему централізованій політичній силі, Закон затвердив восьмикласну основну школу, в склад якої входила чотирирічна початкова школа.

В Польській Народній Республіці першою ідеєю інтегрованого навчання розробила вчена Я. Вальчина [3]. Так, у 1968 р. дослідниця обґрунтувала ідею інтегрованого навчання, яка акцентує, що інтеграція в I–IV класах може бути різного ступеня, тобто об'єднання в одне ціле декількох фрагментів змісту і напрямів навчання для розширення пізнання учнів [18, с.133–134].

Зазначимо, що реформа освіти була проведена поетапно у період 1961-1971 рр. У цей час початкові школи, трансформувалися у 8-річні навчальні заклади з модернізованими навчальними планами. Це було повернення до польських освітніх традицій 30-их рр. ХХ ст. [7, с.107].

Перебудова системи освіти у 70-их рр. ХХ ст. була пов'язана з адміністративною реформою в країні. [9, с. 60] Відповідно до вимог часу освіта повинна бути адаптована до нової моделі адміністративної моделі країни [7, с.160]. Це було пов'язано з соціально-економічними проблемами в країні. Модернізація освіти стала одним з основних елементів стратегії розвитку країни, яка була розроблена новим політичним керівництвом і прийнята на 6-му З'їзді Об'єднаної робітничої партії Польщі в грудні 1971 р. [12].

Міністерством освіти було розроблено програму дій на 1972-1975 рр., де було визначено Концепцію початкової школи, яку назвали «колективною школою», відповідно до Закону від 29 листопада 1972 р «Про створення «комунальної школи». Функції, завдання та структура цієї школи були визначені в наказі Міністра освіти від 17 березня 1973 р. [12; 22].

Школа повинна була стати культурним та освітнім центром гмін. Реалізація концепції колективної школи 1973 р. співпала в часі з рішенням Сейму Народної Республіки Польща від 13 жовтня 1973 р. «Про систему освіти» [12; 22].

У 70-х рр. ХХ ст. ідеї інтеграції навчання в початковій освіті розробляв Р. Венцковські. Науковець зауважував, що предметна система та інтегроване навчання в польській початковій освіті функціонують паралельно [19, с. 87].

Зазначимо, що поштовхом для розвитку початкової освіти Польщі було прийняття Сеймом в 1972 р. «Карту прав та обов'язків вчителя», де було задекларовано, що вчителем повинна бути людина з вищою освітою та відповідною педагогічною підготовкою [13].

В період 1976-1978 рр. в країні проявились серйозні ознаки економічної кризи. Тоді ж у суспільстві активно критикували впроваджену реформу системи освіти. Зазначимо, що найважливішою перешкодою для реалізації ухвали Сейму від 13 вересня 1973 р. «Про завдання реформування національної системи освіти» стало недостатнє фінансування для її реалізації [7, с. 111].

Через складну економічну ситуацію, в якій була країна в 1980 р., міністр освіти оголосив відмову

від структурної реформи школи та обмежив модернізацію навчальних програм. Таким чином, було скасовано 10-ти річну середню школу та збережено шкільну систему, яка була визначена Законом від 15 липня 1961 р. Нормативно-правове рішення з цього питання було прийнято Сейм Польської Народної Республіки в 1982 р [7, с.112].

В останні роки «реального соціалізму в Польщі» була зроблена ще одна спроба реформування національної системи освіти. У 1987 р. Комітетом національних експертів з питань освіти під керівництвом Ч. Купісевича було проведено ретельний аналіз ситуації у сфері освіти і запропоновано три можливі сценарії його реформи. Однак, ці пропозиції не були реалізовані та залишилися тільки теоретичними моделями [4, с. 79-80].

Першим кроком до демократизації польського суспільства було прийняття Закону «Про розподіл завдань та повноважень, викладених у статутах між владою імін та урядовою адміністрацією» та «Про зміни Ряд заходів [Закон від 17 травня 1990 року] [15].

Наступним кроком було прийняття нового закону «Про освіту», який ввів інституційні зміни, характерні для періоду системних перетворень, які дозволяють:

а) створення та функціонування шкіл та інших навчальних закладів міністром освіти чи іншим державним органом, імінами та іншими юридичними чи фізичними особами [17]. Першим кроком було делегування керівництвом місцевої влади щодо створення базової освіти в імінах. З 1 січня 1996 р. керівництво державними початковими школами стало обов'язком муніципалітетів [16];

б) створення та функціонування недержавних шкіл та навчальних закладів. Недержавна школа, отримала повноваження державної школи, якщо реалізувала мінімальну навчальну програму та використовувала кваліфіковані педагогічні кадри [16].

На початку 90-х рр. ХХ ст. Т. Левовицький зазначав, що початкова освіта має досить складну та своєрідну ситуацію, в якій можна визначити як показники розвитку, так і глибоку кризу. Посилюються проблеми теорії та практики педагогіки початкової освіти, виникають нові питання про модель початкової освіти. Вчений акцентує, що розвиток початкової шкільної освіти, а також педагогіки початкової освіти був під впливом методики початкового навчання. Ця методика все більше втрачала зв'язок з психологічною та педагогічною теорією [6, с.19].

Згідно закону від 21 07. 1995 р. місцевим органам влади були надані повноваження щодо створення (з 1996 р.) основних шкіл. Це був прояв демократизації освіти через децентралізацію управління.

З 1999 р. в країні розпочалась освітня реформа, яка передбачала впровадження шестирічної початкової школи, що включає два етапи навчання: перший етап: I-III класи – інтегрована початкова освіта; другий етап: IV-VI класи – предметне навчання [14].

Інтегроване навчання в I-III класах – це плавний перехід від дошкільної освіти до початкової освіти в шкільній освітній системі. Польські вчені зазначають, що система класно-урочної системи навчання в сучасних умовах є застарілою і суттєво гальмує розвиток самостійності та активності учнів і була адаптована переважно до здібностей обдарованого учня. Така система навчання дає для усіх дітей однакові вимоги, незалежно від їх індивідуальних особливостей розвитку, нав'язує однаковий темп роботи, не рахуючи різний рівень розвитку здібностей, інтересів та потреб учнів. Класно-урочна система розроблена, щоб забезпечити учнів енциклопедичними знаннями та рідко надає можливість використовувати отримані знання в практичних ситуаціях [14].

Сучасна ідея інтегрованого навчання в початковій освіті проголошує, що світ існує цілісно і цілісно впливає на людину, тому діти повинні навчитися жити в цьому світі. Проте, щоб навчити дітей жити і працювати в такому світі, необхідно інтегрувати всі сфери освіти, методи роботи, навчальні цілі та зміст навчального матеріалу та всю систему початкової освіти в інтегровані тематичні підрозділи. Створюючи інтегральні послідовності для різних сфер освіти і науки, забезпечується синтез знань з різними сферами життя та формується інтегрований образ світу в учнів початкової школи.

Висновки... Таким чином, слід зазначити, що вивчення польського досвіду впровадження інтегрованого навчання в початковій освіті сприятиме розумінню сутності цієї інновації у вітчизняній початковій школі.

До перспективних напрямів досліджень у даній сфері вважаємо за доцільне віднести такі проблеми: вивчення розвитку початкової освіти країн Східної Європи з метою узагальнення позитивного та негативного педагогічного досвіду та визначення напрямів підготовки сучасних вчителів для початкової освіти України з урахуванням позитивного досвіду цих країн.

Список використаних джерел і літератури/References:

1. Скотна М. В. Початкова освіта Польщі: особливості інтегрованого навчання. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. Вип. 38 (91). 2014. С.452 – 459. / Skotna M. V. Pochatkova osvita Poljskhi: osoblyvosti intehghrovanogho navchannja (*Primary Education of Poland: Features of the Integrated Studies*) *Pedagoghika formuvannja tvorchoji osobystosti u vyshhij i zaghaljnoosvitnij shkolakh*. Vol. 38

(91). 2014. pp.452 – 459. [in Ukrainian].

2. Bogaj A. Kanon wykształcenia ogólnego w Polsce – ciągłość i zmiana. *Kanon kształcenia ogólnego. Raport tematyczny nr 4 z seminarium na temat „Reformy szkolne w latach 1980-1993. Wnioski – projekty – wdrożenia*. Warszawa: IBE, 1995. – 233 s. [in Polish].

3. Geneza i istota kształcenia zintegrowanego. Psychopedagogiczne podstawy zintegrowanej edukacji wczesnoszkolnej. Planowanie pracy w systemie kształcenia zintegrowanego. [online]. [dostęp: 01.10.2017]. Dostępny w Internecie: http://sciaga.pl/tekst/69416-70-geneza_i_istota_ksztalcenia_zintegrowanego_psychopedagogiczne_podstawy. [in Polish].

4. Gęsiński J. Gra o nową szkołę. Warszawa: PWN, 1993 100 s. [in Polish].

5. Hejnicka-Bezwińska T. Zarys historii wychowania (1944-1989) (oświata i pedagogika między dwoma kryzysami). Kielce: Wyd. Pedagogiczne ZNP, 1996. 160 s. [in Polish].

6. Lewowicki T. Problemy teorii i praktyki pedagogiki wczesnoszkolnej. Teoretyczne odniesienia i praktyczne rozwiązania w pedagogice wczesnoszkolnej, red. S. Palka. Katowice: Wyd. «Śląsk» Sp. z o.o., 1994. S.13-20. [in Polish].

7. Majewski S. Reformy szkolnictwa w Polsce od XVIII do XX wieku i ich wpływ na kształt współczesnego systemu szkolnego. *Studia Pedagogiczne. Problemy Społeczne, Edukacyjne i Artystyczne* 14. 2003. S. 97–118. [in Polish].

8. Majewski S. Szkoła średnia ogólnokształcąca w Polsce w latach 1944-1961 (przemiany organizacyjne, zasięg oddziaływania). „Białe plamy» w najnowszej historii wychowania. Materiały z obrad sekcji historii wychowania Zjazdu Polskiego Towarzystwa Pedagogicznego 10-12 lutego 1993 r., pod red. S. Mauersberga. Warszawa, 1993. 112 s. [in Polish].

9. Majewski S. Wdrażanie koncepcji zbiorczej szkoły gminnej na terenie woj. kieleckiego w latach 1973-1975. *Problematyka historii szkolnictwa, oświaty i wychowania w badaniach Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Kielcach*, pod red. J. Krasuskiego i Z. Ruty. Kielce, 1984. S. 60-82. [in Polish].

10. Mauersberg S. Reforma szkolnictwa w Polsce w latach 1944 – 1948. Wrocław – Warszawa – Kraków – Gdańsk, 1974. – S. 36–37. [in Polish].

11. Przemiany polskiej oświaty i szkolnictwa po II wojnie światowej [online]. [dostęp: 15.10.2017]. Dostępny w Internecie: http://sciaga.pl/tekst/95221-96-przemiany_polskiej_oswiaty_i_szkolnictwa_po_ii_wojnie_swiatowej. [in Polish].

12. Raport o stanie oświaty w PRL. Warszawa, 1973. – 132 s. [in Polish].

13. Reformy oświaty w XX wiecznej Polsce [online]. [dostęp: 15.10.2017]. Dostępny w Internecie: <http://historykon.pl/reformy-oswiaty-w-xx-wiecznej-polsce/2/>. [in Polish].

14. Teoretyczne podstawy kształcenia zintegrowanego [online]. [dostęp: 15.10.2017]. Dostępny w Internecie: <http://www.21sp.lublin.pl/users/lkurylos/wstep.html>. [in Polish].

15. Ustawa z 17 maja 1990 o podziale zadań i kompetencji określonych w ustawach szczególnych pomiędzy organy gminy a organy administracji rządowej oraz o zmianie niektórych ustaw. *Dz.U.* 1990. № 34. poz. 198. [in Polish].

16. Ustawa z dnia 21 lipca 1995 r. O zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw. *Dz.U.* № 101 poz. 504. 1995. [in Polish].

17. Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty. *Dz.U.* № 95. poz. 425. 1991. [in Polish].

18. Walczyna J. Integracja nauczania początkowego. Wrocław – Warszawa – Kraków: Wyd. Polskiej Akademii Nauk, 1968. S.130 – 162. [in Polish].

19. Więckowski R. Pedagogika wczesnoszkolna. Warszawa : Wyd. szkolne i pedagogiczne, 1998. 339 s. [in Polish].

20. Wojtyński W. Krytyka wychowania totalitarnego na Zjeździe Oświatowym ZNP w 1957 r. *Przegląd Historyczno-Oświatowy*. № 1-2. 1995. 120 s. [in Polish].

21. Wołoszyn S. Rozwój szkolnictwa w PRL na tle porównawczym. Warszawa – Kraków, 1989. 157 s. [in Polish].

22. Zarządzenie organizacji i działalności poradni wychowawczo-zawodowej. *Dziennik Urzędowy Ministerstwa Oświaty i Wychowania*. 1973. № 3, poz. 89. [in Polish].

Дата надходження статті: «11» жовтня 2017 р.

Стаття прийнята до друку: «30» жовтня 2017 р.

Рецензенти:

Галус О. – доктор педагогічних наук, професор

Яцук І. – доктор педагогічних наук, професор

Біницька Катерина – доцент кафедри педагогіки Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії, кандидат педагогічних наук, доцент, e-mail: kgpa@ukr.net

Binytska Kateryna – assistant professor of the department of pedagogics of Khmelnytskyi Humanitarian-Pedagogical Academy, candidate of pedagogical sciences, associate professor, e-mail: kgpa@ukr.net

Цитуйте цю статтю як:

Біницька К. Розвиток інтегрованого навчання в початковій освіті Республіці Польща. *Педагогічний дискурс*. 2017. Вип. 23. С. 13–17.

Cite this article as:

Binytska K. Development of Integrated Teaching in Primary Education in the Republic of Poland. *Pedagogical Discourse*. 2017. Issue 23. pp. 13–17.